

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62 hallituksen esityksen johdosta laiksi polttoaineverosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunta on 20 päivänä syyskuuta 1990 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 132 laiksi polttoaineverosta annetun lain muuttamisesta.

Valiokunta on käsitellyt tämän esityksen yhteydessä eduskunnan valiokuntaan 12 päivänä lokakuuta 1990 valmistelevasti käsiteltäväksi lähettämän ed. Soininvaaran ym. lakialoitteen n:o 83 laiksi rikkipäästöjen verottamisesta sekä 11 päivänä toukokuuta 1990 valmistelevasti käsiteltäväksi lähettämän ed. Anttilan ym. toivomusaloitteen n:o 58 lyijyttömän bensiinin suosimisesta verotuksellisin keinoin.

Kuluvan vuoden alusta tuli voimaan laki polttoaineverosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta. Tämän lain mukaiset polttoaineverojen korotukset perustuivat pääosin ympäristöpoliittisiin syihin. Kuluvan vuoden alusta alettiin muistakin fossiilisista polttoaineista kuin moottoribensiinistä ja dieselöljystä kantaa polttoaineveroa. Veron piiriin tulivat polttoöljyt, kivihiili, maakaasu ja jyrsinpolttoturve. Niiden vero on määritelty tuotteiden sisältämän kivihiilimäärän perusteella. Vero on noin 24,5 markkaa hiilitonnilta.

Moottoribensiinin polttoaineveroa korotettiin lyijyllisen ja lyijyttömän moottoribensiinin kulutusosuuksien mukaan painotettuna keskimäärin noin 18 pennillä litralta. Sekä lyijyllisen että lyijyttömän moottoribensiinin verot nousivat 33 penniä litralta. Keskimääräinen moottoribensiinin polttoaineveron nousu oli 18 penniä litralta. Dieselöljyn veroa korotettiin kuluvan vuoden alussa 16 pennillä litralta.

Nykyiset polttoaineveromäärät ovat voimassa kuluvan vuoden loppuun. Verojen reaalisen tason säilyttämiseksi olisi veromääriä tarkistettava hintatason nousua vastaavasti eli noin viidellä prosentilla. Korotus nostaisi dieselöljyn veroa neljällä pennillä litralta ja muiden fossiilisten polttoaineiden kuin moottoribensiinin

veroa noin 1,20 markalla niiden sisältämää hiilitonnia kohden. Hallitus ehdottaa, että edellä tarkoitettujen korotusten lisäksi moottoribensiinin perusveroa korotettaisiin vielä 30 pennillä litralta ja lyijyllisen moottoribensiinin lisäveroa kolme penniä litralta. Liikevaihtoveron vaikutuksen huomioon otettuna lyijyllisen ja lyijyttömön moottoribensiinin verotuksellinen ero kasvaisi siten noin 36 penniin litralta.

Hallitus ehdottaa, että edellä tarkoitettujen muutokset sisällytettäisiin polttoaineverosta annetun lain liitteenä olevaan verotaulukkoon. Verotaulukon rakenne ja muut lakiehdotukseen sisältyvät muutokset vastaavat sisällöltään niitä säännöksiä, jotka ovat olleet voimassa väliaikaisesti kuluvan vuoden alusta. Lakiehdotuksen 10 §:ään ehdotetaan lisäksi tehtäväksi eräitä lakitekniisiä muutoksia.

Lakialoitteeseen n:o 83 sisältyvän lakiehdotuksen mukaan perittäisiin kaikista maahan tuotavista polttoaineista ja vuoden 1992 alusta alkaen myös muutoin ilmaan päästetystä rikkidioksidista rikkiveroa.

Toivomusaloitteessa n:o 58 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin korjatakseen polttoaineiden verotusta siten, että lyijyttömän bensiinin hinta edelleenkin olisi huomattavasti edullisempaa kuin lyijyllisen polttoaineen hinta, sekä samalla säilyttäisi hinnaneron lyijyttömän bensiinin hinnaneduksi samalla tasolla, mikä se oli vuonna 1989.

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on päättänyt asettua puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä.

Valiokunta toteaa, että Suomessa bensiinin veroton myyntihinta on noin 50 penniä korkeampi kuin keskimäärin muissa läntisen Euroo-

pan maissa. Valiokunta edellyttää hallituksen selvittävän, mistä tämä hinnanero aiheutuu, ja ryhtyvän selvitysten valmistuttua tarvittaviin toimenpiteisiin.

Käsitteliensä aloitteiden suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen muuttamattomana.

Samalla valiokunta, jonka käsittelyn pohjana on ollut hallituksen esitys, ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 83 sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Vielä valiokunta ehdottaa,

että toivomusaloite n:o 58 hylättäisiin.

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mäki-Hakola, varapuheenjohtaja Luttinen (osittain), jäsenet Ahonen (osittain), Hokkanen (osittain), Isohookana-Asunmaa, Kettunen (osittain), Kääriäinen, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, Majjala (osittain), Malm (osittain), Mattila

(osittain), Sasi, Savolainen, Tenhiälä, Viljanen (osittain) ja Vähäkangas (osittain) sekä varajäsenet Ikkala, Kalliomäki (osittain), Kietäväinen (osittain), Pekkarinen, Pohjanoksa, Renlund (osittain), T. Roos (osittain), Tiuri, Turunen (osittain) ja Valli (osittain).

Vastalauseita

I

Polttoaineveroa on muutettu niin, että moottoripolttoaineiden vero on jaettu kahteen osaan: perusveroon ja lisäveroon. Tämän lisäksi lisäveroa ryhdyttiin kantamaan myös kivihilestä, jyrsinpolttoturpeesta, kevyestä polttoöljystä, raskaasta polttoöljystä ja maakaasusta.

Lisäveron tarkoituksena on kuvastaa kyseisen polttoaineen haitallisuutta ympäristölle. Vero on perusteiltaan kaavamainen, mutta sittenkin ympäristön kannalta parempi kuin ei mitään.

Dieselin perusvero on asetettu muiden polttoaineiden perusveroa alemmaksi ilmeisesti siksi, että lisäveron jälkeenkään teollisuuden, kaupan ja muiden elinkeinojen kuljetukset eivät kallistuisi. Tällöin dieselin ympäristöverotusta on pidettävä näennäisenä.

Olisi tarkoituksenmukaista kehittää polttoai-

neverotusta edelleen siihen suuntaan, että se entistä paremmin ottaisi huomioon ympäristöhaitat monipuolisesti.

Pidämme aiheellisena, että tässä yhteydessä hyväksyttäisiin myös Vasemmistoliiton, keskustan, vihreiden ja SKL:n yhteisen energiaverotyörymän laatiman lakialoitteen n:o 83 pohjalta laki rikkipäästöjen verottamisesta. Viit-
taamme aloitteen perusteluihin. Ehdotukses-
samme lakialoitteeseen on kuitenkin tehty eräitä täsmennyksiä, jotka liittyvät mm. veronkan-
toon, muutoksenhakuun ja lain soveltamiseen.

Ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvän lakiehdotuksen lisäksi hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 83 pohjalta näin kuuluva toinen lakiehdotus:

2.

Laki

rikkipäästöjen verottamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Polttoaineen rikkivero

Kivihielessä, raakaöljyssä ja öljytuotteissa sekä kotimaassa voimalaitoksessa käytettävissä jysinturpeessa olevasta rikistä on suoritettava valtiolle veroa (rikkivero) polttoaineen sisältämän rikkimäärän mukaan siten, että veron määrä on kilogrammalta alkuainerikiksi laskettua rikkiä:

- 1) 10 markkaa 1 päivästä tammikuuta 1991 lukien,
- 2) 20 markkaa 1 päivästä tammikuuta 1993 lukien ja
- 3) 30 markkaa 1 päivästä tammikuuta 1996 lukien.

2 §

Ilmaanpäästön rikkivero

Teollisuuden ilmaan päästämästä, muusta kuin polttoaineesta peräisin olevasta rikkidioksidista on suoritettava valtiolle rikkiveroa siten, että veron määrä on kilogrammalta alkuainerikiksi laskettua rikkiä:

- 1) 10 markkaa 1 päivästä tammikuuta 1992 lukien,
- 2) 20 markkaa 1 päivästä tammikuuta 1993 lukien ja
- 3) 30 markkaa 1 päivästä tammikuuta 1996 lukien.

Asetuksella säädetään ilmaan päästetyn rikin arviointi- ja laskentaperusteista ja mittaustavoista sekä valvonnasta.

Asetuksella voidaan säätää niistä perusteista, joilla 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa rikkiverosta voidaan vapauttaa, milloin sanotun päästön määrä on erittäin vähäinen.

3 §

Verottomuus ja veron palauttaminen

Edellä 1 §:ssä tarkoitettu polttoaine on verotonta, jos se myydään, luovutetaan tai tuodaan maahan varastossa pitäjän verottoman polttoaineen varastoon tai varmuusvarastoon.

Rikkiverosta maksetaan hakemuksesta palautusta niille polttoaineen käyttäjille ja jalostajille, jotka poistavat rikin savukaasusta tai polttoaineesta siten kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään.

Asetuksella voidaan säätää, että tullihallitus voi antaa tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetun asetuksen soveltamisesta.

4 §

Verovelvollinen

Siitä, kenelle 1 §:n tarkoittama rikkivero määrätään, noudatetaan soveltuvin osin sitä, mitä on säädetty polttoaineverosta annetun lain (948/82) 5 §:ssä.

5 §

Erinäisiä säännöksiä

Maassa valmistetusta 1 §:n tarkoittamasta veronalaisesta aineesta kannettavan rikkiveron määrittämisestä, suorittamisesta, maksuunpanosta ja muutoksenhausta sekä muutoinkin on, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä valmisteverolaissa (558/74) tai sen nojalla on säädetty tai määrätty.

Maahan tuodusta sekä valtion varmuusvarastosta otetusta 1 §:n tarkoittamasta veronalaisesta aineesta kannettavan rikkiveron määrittämisestä, suorittamisesta, maksuunpanosta ja muutoksenhausta sekä muutoinkin on, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä tullista on säädetty tai määrätty.

Rikkiverosta 2 §:n tarkoittamassa tapauksessa on veron määrittämisestä, suorittamisesta, maksuunpanosta ja muutoksenhausta sekä muutoinkin, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä liikevaihtoverolaissa (/) on säädetty.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntönnpanosta annetaan asetuksella. Asetuksella voidaan myös säätää ehdoista ja rajoituksista, jotka koskevat oikeutta pitää 1 §:n tarkoittamia veronalaisia aineita verottamattoman aineen varastossa.

6§

Voimaantulo

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1991.*

*Lakia sovelletaan 1 §:n tarkoittamaan rikkiä
sisältävään aineeseen, joka sanotussa pykälässä
mainittuna päivänä tai sen jälkeen viedään*

*valmistuspaikalta tai varastonpitäjän verotto-
man polttoaineen varastosta tahi valtion var-
muusvarastosta taikka luovutetaan tullivalvon-
nasta.*

*Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toi-
menpiteisiin.*

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 1990

Timo Laaksonen

Juhani Vähäkangas

II

Ympäristön saastuminen ja luonnonvarojen ehtyminen on yksi lähivuosien ja -vuosikymmenien suurimpia ongelmia sekä maailmanlaajuisesti että kansallisesti. Kasvihuoneilmiö, otsonikato, happamoituminen ja monet muut ympäristömme saastumisen ilmentymät ovat pahenemassa.

Ympäristöhaittojen vähentämiseen on päästävää nopeasti ja tehokkaasti niin meillä kuin muuallakin. Suomen rikkaana maana on kuljettava tämän kehityksen kärjessä.

Ympäristönsuojelu on tähän saakka perustunut enimmäkseen hallinnolliseen ohjaukseen. Hallinnollinen ohjaus ei kuitenkaan kannusta yrityksiä alittamaan sallittuja rajoja. Sen tueksi tarvitaan myös ympäristöveroja.

Oikeaoppisten ympäristöverojen, joita myös haittaverot ovat, tarkoituksena ei saa ensisijaisesti olla verojen kerääminen, vaan yritysten kannustaminen käyttämään ympäristön kannalta parempia tuotantomenetelmiä sekä ihmisten kannustaminen valitsemaan tuotteita, joiden valmistus on ympäristöystävällisempää.

Oikeaoppiset ympäristöverot on niin ikään otettava käyttöön asteittain. Parhaiten ympäristövero on täyttänyt tehtävänsä silloin, jos se ei tuota mitään, jos se johtaa päästöjen puhdistamiseen ja sitä tietä verosta vapautumiseen.

Hallituksen ns. haittaveroilla ei ole juuri mitään tekemistä edellä hahmoteltujen ympäristöverojen kanssa. Hallituksen esitykset liikennepolttoaineiden polttoaineveron korottamiseksi ja muille fossiilisille polttoaineille säädettäväksi uudeksi veroksi ovat luonteeltaan

puhtaan fiskaalisia. Ne eivät ohjaa tuotantoa ja kulutusta ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan.

Erityisen selkeästi näin on asia fossiilisten polttoaineiden veron kohdalla. Hallituksen esitys ei määrää haittaveroa päästöjen perusteella, vaan käytetyn polttoaineen määrän perusteella. Käytännössä tämä johtaa siihen, että haittaveron esim. kahdelle hiiltä käyttävälle lämpölaitokselle on täsmälleen yhtä suuri, vaikka toinen puhdistaisi rikki- ja typpipäästöt täydellisesti, mutta toinen ei lainkaan.

Hallituksen haittaveroesitys ei näin ollen kannusta ketään investoimaan puhdistuslaitteisiin ja päästöjen vähentämiseen. Kenenkäpä niin kannattaisikaan menetellä, kun tiedossa on, että puhdistamisesta huolimatta vero pysyy ennallaan. Hallituksen esityksellä fossiilisilta polttoaineilta perittäväksi veroksi ei ole minikäänlaista ohjaavaa vaikutusta.

Liikennepolttonesteiden polttoaineveron korottaminen "haittaverolla" toki saattaa aavistuksen verran vähentää näiden uusiutumattomien luonnonvarojen kokonaiskäyttöä, mikä sinänsä on hyvä. Tätäkään veroa ei ole kuitenkaan, toisin kuin eräissä muissa maissa, ehdotettu säädettäväksi polttoaineen rikkipitoisuuden perusteella.

Ns. haittaveroillaan, jotka siis todellisuudessa ovat normaaleja valmisteveroja, hallitus kerää kuluvana vuonna runsaat miljardi markkaa. Ensi vuodelle, vuodelle 1991, ehdotetut merkitsevät kertymän edelleen lisääntymistä yli 700 milj mk:lla.

Jollakin tavalla perustellummalta liikenne- polttonesteiden veron korottaminen saattaisi tuntua, mikäli polttoaineveron tuoton satojen miljoonien markkojen uudet lisäykset suunnattaisiin yhtäältä ympäristöinvestointeihin ja ympäristönsuojelun kohentamiseen Suomessa ja Itä-Euroopassa. Toisaalta osa verojen tuotosta tulisi suunnata erityisesti hallituksen laiminlyömän alemmanasteisen tiestön kohentamiseen. Näin parannettaisiin myös liikenneturvallisuutta. Tällaisiin ratkaisuihin hallitus ei ole kuitenkaan ollut valmis.

Keskustan eduskuntaryhmä esittää hallituksen ns. haittaveron sijaan oikeaoppisempien ympäristöverojen käyttöön ottamista. Pahimpia ympäristöongelmia, joihin voidaan vaikuttaa ympäristöveroilla, ovat rikkidioksidipäästöt ja typen oksidien päästöt. Näihin kohdistuvat haittaverot vähentäisivät myös hiilidioksidipäästöjä.

Teknisesti paras valmius tällaisten ympäris-

töverojen käyttöön ottamiseksi olisi lakialoitteen n:o 83 mukainen rikkipäästöille asetettava asteittain nouseva vero. Vero palautettaisiin niille, jotka polttoaineen jalostuksen tai käytön yhteydessä ottavat polttoaineeseen sisältyvän rikin talteen. Rikinpäästöveron määrä voisi ensimmäisenä vuonna olla 10 mk/rikkikilo, nousten tästä asteittain seuraavien vuosien aikana. Teollisuuden ilmaan päästämästä, muusta kuin polttoaineesta peräisin olevasta rikkidioksidista on ehdotuksen mukaan suoritettava valtiolle rikkiveroa vasta vuodesta 1992 lukien.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin, ja

että sen sijaan hyväksyttäisiin lakialoitteeseen n:o 83 sisältyvän lakiehdotuksen pohjalta seuraava ehdotus laiksi rikkipäästöjen verottamisesta:

2.

Laki

rikkipäästöjen verottamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Polttoaineen rikkivero

Kivihielessä, raakaöljyssä ja öljytuotteissa sekä kotimaassa voimalaitoksessa käytettävissä jysrinturpeessa olevasta rikistä on suoritettava valtiolle veroa (rikkivero) polttoaineen sisältämän rikkimäärän mukaan siten, että veron määrä on kilogrammalta alkuainerikiksi laskettua rikkiä:

1) 10 markkaa 1 päivästä tammikuuta 1991 lukien,

2) 20 markkaa 1 päivästä tammikuuta 1993 lukien ja

3) 30 markkaa 1 päivästä tammikuuta 1996 lukien.

2 §

Ilmaanpäästön rikkivero

Teollisuuden ilmaan päästämästä, muusta kuin polttoaineesta peräisin olevasta rikkidioksidista on suoritettava valtiolle rikkiveroa siten, että veron määrä on kilogrammalta alkuainerikiksi laskettua rikkiä:

1) 10 markkaa 1 päivästä tammikuuta 1992 lukien,

2) 20 markkaa 1 päivästä tammikuuta 1993 lukien ja

3) 30 markkaa 1 päivästä tammikuuta 1996 lukien.

Asetuksella säädetään ilmaan päästetyn rikin arviointi- ja laskentaperusteista ja mittaustavoista sekä valvonnasta.

Asetuksella voidaan säätää niistä perusteista, joilla 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa rikkiverosta voidaan vapauttaa, milloin sanotun päästön määrä on erittäin vähäinen.

3 §

Verottomuus ja veron palauttaminen

Edellä 1 §:ssä tarkoitettu polttoaine on verontonta, jos se myydään, luovutetaan tai tuodaan maahan varastossa pitäjän verottoman polttoaineen varastoon tai varmuusvarastoon.

Rikkiverosta maksetaan hakemuksesta palautusta niille polttoaineen käyttäjille ja jalostajille, jotka poistavat rikin savukaasusta tai polttoaineesta siten kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään.

Asetuksella voidaan säätää, että tullihallitus voi antaa tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetun asetuksen soveltamisesta.

4 §

Verovelvollinen

Siitä, kenelle 1 §:n rikkivero määrätään, noudatetaan soveltuvien osin sitä, mitä on säädetty polttoaineverosta annetun lain (948/82) 5 §:ssä.

5 §

Erinäisiä säännöksiä

Maassa valmistetusta 1 §:n tarkoittamasta veronalaisesta aineesta kannettavan rikkiveron määräämisestä, suorittamisesta, maksuunpanosta ja muutoksenhausta sekä muutoinkin on, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvien osin voimassa, mitä valmisteverolaissa (558/74) tai sen nojalla on säädetty tai määrätty.

Maahan tuodusta sekä valtion varmuusvarastosta otetusta 1 §:n tarkoittamasta veronalaisesta aineesta kannettavan rikkiveron määräämisestä, suorittamisesta, maksuunpanosta ja muutoksenhausta sekä muutoinkin on, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvien osin voimassa, mitä tullista on säädetty tai määrätty.

Rikkiverosta 2 §:n tarkoittamassa tapauksessa on veron määräämisestä, suorittamisesta, maksuunpanosta ja muutoksenhausta sekä muutoinkin, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvien osin voimassa, mitä liikevaihtoverolaissa (/) on säädetty.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella. Asetuksella voidaan myös säätää ehdoista ja rajoituksista, jotka koskevat oikeutta pitää 1 §:n tarkoittamia veronalaisia aineita verottamattoman aineen varastossa.

6 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1991.

Lakia sovelletaan 1 §:n tarkoittamaan rikkiä sisältävään aineeseen, joka sanotussa pykälässä mainittuna päivänä tai sen jälkeen viedään valmistuspaikalta tai varastonpitäjän verottoman polttoaineen varastosta tahi valtion varmuusvarastosta taikka luovutetaan tullivalvonasta.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 1990

Mauri Pekkarinen
Hannu Tenhiälä

Kalevi Mattila
Tytti Isohookana-Asunmaa

Matti Maijala
Seppo Kääriäinen